

Samarbeidsforskning ved KORFOR

Policy-dokument, oktober 2021

Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest

Avdeling for rus og avhengighetsbehandling

Samarbeidsforskning ved KORFOR

Policy-dokument, oktober 2021

Definisjon og overordnet målsetting

I forskning er det tradisjonelt etablert et skarpt skille mellom de som produserer forskning i kraft av sin posisjon som forskere og de som har interesser i eller er brukere av forskning. Dette synet utfordres både innenfor forskningsmiljøene (se for eksempel SHARE, UiS 2020) og i styrende dokumenter fra finansieringskilder for forskning som Norges Forskningsråd og Helse Vest Forskning. I en veileder fra de regionale helseforetakene (RHF 2018) gjøres det rede for hvordan «brukere» kan gis økt innflytelse og mulighet for medvirkning i forskning. I veilederen er «bruker» definert som pasient og pårørende, «fortrinnsvis representert gjennom pasient- / brukerorganisasjoner», og «i visse tilfeller kan også helse- og omsorgspersonell samt befolkningen generelt anses som brukere i forskningssammenheng.» I veilederen skilles det mellom brukermedvirkning i forskning og medforskning: «Medforskere anses her ikke som brukere i forskningsprosjekter, men som vanlige prosjektdeltakere». En finner derfor ikke noen grunn til å omtale medforskning noe nærmere i den aktuelle veilederen.

I dette policy-dokumentet ønsker vi derimot å se ulike formål og former for medvirkning og deltakelse i forskning i en sammenheng. Samarbeidsforskning er et egnet begrep for å uttrykke målsettingen om å anerkjenne og styrke ulike aktørers likeverdige innflytelse på den typen kunnskapsproduksjon som forskning representerer. Vårt syn er at samarbeidsforskning styrker forskningens legitimitet og kvalitet. I alt arbeid med å utvikle forskningen ved KORFOR og i utformingen og gjennomføringen av alle konkrete forskningsprosjekt, er alle ledere og ansatte forpliktet til å arbeide for økt samarbeidsforskning.

Deltakere samarbeidsforskning

I dette policydokumentet tar vi utgangspunkt i deltakelse fra tre ulike typer aktører definert ut fra tre typer kompetanse:

- 1) Kompetanse basert på forskerutdanning.
- 2) Kompetanse basert på en personlig erfaring med den type problematikk og/eller den type hjelpe- og behandlingstjenester som er relevante i forskning ved KORFOR.
- 3) Kompetanse basert på utdanning og erfaring som kliniker eller leder i de hjelpe- og behandlingstjenestene som er relevante i forskning ved KORFOR.

Selv om vi for enkelthets skyld kan omtale type 1 som forskere, 2 som brukere og 3 som klinikere, så er det viktig å være klar over at personer som deltar på ulike måter i samarbeidsforskning, på det aktuelle tidspunktet, kan delta i kraft av en eller flere typer kompetanse. Her er noen eksempler:

En formelt utdannet forsker kan også ha kompetanse som kliniker. De fleste forskere innen helseforskning er i utgangspunktet utdannet som klinikere, mens det ofte ikke er tilfelle innen

helsetjenesteforskning. I behandlingsforskning (forskning på behandlingsmetoder/ intervensjoner) er det en stor fordel å ha dobbeltkompetanse som både kliniker og forsker. Men en kliniker kan også delta i samarbeidsforskning primært ut fra sin kompetanse som kliniker. Det gjelder også om vedkommende har tilegnet seg noe forskningskompetanse i form av uformell eller formell forskerutdanning. Det samme vil være tilfelle med en person som primært deltar i samarbeidsforskning i kraft av sin erfaring som bruker. Også for mange brukere vil det være aktuelt å bygge på med ekstra kompetanse tilegnet gjennom uformell eller formell forskerutdanning. Personer med brukererfaring som er ansatt i kliniske enheter (rådgivere, erfaringskonsulenter), vil også kunne bygge sin deltakelse i samarbeidsforskning på denne typen klinisk erfaringskompetanse. Og for noen som har brukerkompetansen eller klinikerkompetansen som utgangspunkt, vil det bli aktuelt å utdanne seg som forskere på master eller doktorgradsnivå.

Hvilke roller og oppgaver ulike aktører kan ha i samarbeidsforskning er alltid avhengig av den kompetansen som anses som relevant og nødvendig enten i konkrete forskningsprosjekt i utviklingen av forskningen ved KORFOR mer generelt.

Ved KORFOR vil vi fremme samarbeidsforskning i tre ulike former. Hver av disse formene har sine spesifikke formål og vilkår for å kunne fungere på en god måte:

Samarbeidsforskning – nivå 1: KORFORs referansegruppe

Aktører:

KORFORs referansegruppe består av representanter med alle de tre typer kompetanse som er omtalt ovenfor. Forskere, ledere og fagpersoner representerer de organisasjonene de er en del av. Personer med egenerfaring som brukere eller pårørende, er utpekt av og representerer de bruker- og pårørendeorganisasjonene de er medlem av.

Arbeidsform og avlønning:

Referansegruppen møtes på forhånds-avtalte tidspunkt i løpet av året, typisk en gang pr. halvår eller år. Medlemmer som ikke lønnes fra sin arbeidsgiver for deltakelse i referansegruppen, får møtegodtgjørelse etter fastsatte satser.

Oppgaver, ansvar og myndighet:

Som kompetansesenter har KORFOR et tre-delt mandat; forskning, bidrag til fag- og tjenesteutvikling og formidling. I forhold til forskning har Referansegruppen som oppgave å gi KORFOR-ledelsen v/forskningsleder(e) råd om hvilken profil forskningen ved KORFOR bør ha i forhold til overordnede temaområder. Dette skal være en sak på alle møter i Referansegruppen. Det er imidlertid forskningsleder(e) som har myndighet til å utforme profilen og som har ansvar for at forskningen i rimelig grad skjer innenfor de temaområdene som velges. Initiativ til nye forskningsprosjekt kan imidlertid tas av alle ansatte i KORFOR, i kliniske miljø og fra personer i KORFORs samarbeidsorganisasjoner. Det er forskningsleder(e) som tar stilling til om et prosjekt skal settes i gang og som godkjenner valg av prosjektleder og som sammen med prosjektleder, rekrutterer og organiserer medarbeidere til det enkelte prosjekt.

Samarbeidsforskning nivå 2: KORFORs forskningskontakter

Aktører og avlønning:

KORFOR har etablert en fast kontaktperson (med stedfortreder) i alle de bruker/pårørende og fagorganisasjoner som er relevante i forhold til KORFORs forskningsområder. Det er de relevante organisasjonene som utpeker sine forskningskontakter, og kontaktene står som representanter for sine organisasjoner. Kontakter som ikke får lønn fra sin arbeidsgiver i sitt arbeid som forskningskontakt, får møtegodtgjørelse etter fastsatte satser.

Oppgaver, ansvar og myndighet:

For alle nye prosjekt skal det gjøres en vurdering av om de skal legges fram for KORFORs forskningskontakter. Aktuelle prosjekt legges fram for de forskningskontaktene som er relevante i forhold til prosjektets tema og design. Forskningskontaktens oppgave er å komme med innspill og gi råd til prosjektleder om formulering av forskningsspørsmål, valg av design, sammensetning av forskningsgruppe og øvrige deler av en prosjektbeskrivelse.

Forskningskontaktene er selv ansvarlig for å konferere med de organisasjonene de representerer.

Arbeidsform:

De aktuelle forskningskontaktene innkalles når det er rett tidspunkt for å gi råd i to faser av et prosjekt; 1) så tidlig som mulig etter beslutning om at et prosjekt skal startes opp, gjerne på grunnlag av en projektskisse eller en foreløpig prosjektbeskrivelse, og 2) når datainnsamling og analyser er gjennomført og det er tid for å diskutere publisering og andre former for forskningsformidling.

Kompetanseheving:

For å styrke forskningskontaktens mulighet til å gi gode råd, skal KORFOR tilby potensielle og eksisterende kontakter kompetansehevende tiltak i form av seminarer og kurs. Det er potensielle/eksisterende kontakter som avgjør hva som bør være form og innhold i slike kompetansehevende tiltak.

Samarbeidsforskning nivå 3: Direkte prosjektmedvirkning

Definisjon:

Medforskning blir ofte brukt som begrep på direkte medvirkning fra personer med «brukererfaring» i konkrete forskningsprosjekt. I KORFOR definerer vi medforskning som det alle aktørene i et samarbeidsforsknings-prosjekt driver med. I dette dokumentet har vi imidlertid ikke behov for å beskrive medvirkningen fra personer med en relativt omfattende forskningskompetanse på master eller phd-nivå. I denne sammenheng er det først og fremst vårt syn på medvirkning fra personer med primær bruker eller kliniker-kompetanse som vil bli omtalt.

Målsetting:

I KORFOR er det et mål å involvere personer med primær bruker eller kliniker-kompetanse så ofte og så mye som prosjektenes tema og design tillater. Det er et krav til alle prosjektledere at de allerede i første fase av planleggingen av et prosjekt vurderer og beskriver om og i tilfelle hvordan personer med slik kompetanse skal delta i prosjektet. Forskningsleder skal konsulteres om dette og kreve en begrunnelse dersom det velges en lavere grad av deltakelse enn det prosjektets tema og/eller design skulle tilsi.

Rekruttering og avlønning:

I KORFOR er det en målsetting å rekruttere det antallet og sammensetning av personer med primær bruker eller kliniker-kompetanse som til enhver tid er relevant i forhold til temaene i de prosjektene vi ønsker å sette i gang. Videre er målet å knytte slike personer til oss gjennom tidsavgrensede eller faste ansettelser i ulike stillingsbrøker. Faste ansettelser vil kreve finansiering gjennom KORFORs driftsbudsjett mens tidsavgrensede ansettelser må relateres til det enkelte prosjekt og finansieres som en del av prosjektets finansielle grunnlag (intern og/eller ekstern finansiering).

Kompetansekrav:

Deltakelse i ulike faser av et forskningsprosjekt fra personer som ikke har en relativt omfattende forskerutdanning, vil være avhengig av hvilken erfaring og kompetanse personen tar med seg inn i prosjektet eller får anledning til å utvikle underveis gjennom veiledet deltakelse eller parallelle kompetansehevingstiltak. I prinsippet er det ingen grenser for hvilke faser av et forskningsprosjekt slike personer kan delta i. Men graden og formen for deltakelse vil være avhengig av hvilken teoretisk/faglig eller metodisk kompetanse de ulike rollene og oppgavene i et prosjekt krever. Dette må vurderes i en dialog mellom prosjektleder og medforskere.

Kompetanseheving:

Direkte deltakelse i forskning baserer seg på at personer kommer inn med en relevant egen erfaring som bruker, pårørende eller fagperson, og i noen tilfeller, også med en opparbeidet forskningskompetanse. Det er KORFORs ansvar å tilby den nødvendige veiledning og kompetansehevingstiltak som anses nødvendig for å kunne delta som avtalt i prosjektet. For brukere og klinikere som ansettes fast for å delta i forskning, vil erfaring fra deltakelse i prosjekt og interne kompetansehevingstiltak kunne bidra til at de etterhvert vil kunne delta i typer prosjekt som går ut over det deres spesifikke bruker- eller kliniker- erfaringer skulle tilsi.

Kontakt

Forskningsleder Torgeir Gilje Lid: torgeir.giljelid@sus.no

Forskningsleder Aleksander Hagen Erga: aleksander.hagen.erga@sus.no